

הבא עמהם.⁽³⁰⁾

חזוין למקומה: קדש הלחם, שהרי אין פיסולה קודם השחיטה.

גמרא:

שחטה ונמצאת טריפה, לא קדש הלחם שהרי פיסולה הוא קודם לשחיטה.⁽³¹⁾

שנינו במשנה: שחטה חוץ לזמנה וחוץ למקומה — קדש הלחם; שחטה ונמצאת טריפה לא קדש הלחם; שחטה ונמצאת בעל מום, רבי אליעזר אומר: קידש; וחכמים אומרים לא קידש:

שחטה ונמצאת בעלת מום, בזה נחלקו — עט-א לפי דעת רבי מאיר — רבי אליעזר ורבי יהושע:

מבאר הגמרא: מתניתין מני, כדעת מי היא משנתנו? רבי מאיר היא; דתניא:

רבי אליעזר אומר: קדש, ואף שפיסולה קודם שחיטה הוא, ובהמשך הסוגיא מתבאר טעמו; רבי יהושע אומר: לא קדש.

זה הכלל בתורה פסולה לענין קידוש הלחם:

דברי רבי מאיר, וכפי שנתבאר במשנתנו.

כל שפיסולו קודם שחיטה, לא קדש הלחם; ואם פיסולו אחר שחיטה — או בשעת שחיטה — קדש הלחם; כיצד:

אמר רבי יהודה לחלוק על דברי רבי מאיר בשנים:

לא נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע —

שחטה לתורה על מנת לאוכלה חוץ לזמנה

שלא לשמן לא קדש הלחם, הואיל ומפיק לה מקדושתה לגמרי, שהרי שחטה לשם זבח אחר; וב"נתיבות הקודש" ציין לתוספות לעיל מזו א ד"ה עד שכתבו "דשלא לשמה עוקר הקרבן ועושהו קרבן אחר", ואם כן מטעם זה לא קדש הלחם.

וראה עוד שם וב"שפת אמת" ד"ה במשנה, ולקמן עט א ד"ה ד"ה ובעיקר, בענין תורה ששחטה לשם בעלים אחר ["שינוי בעלים"], אם קדש הלחם.

ב. ב"שפת אמת" — ד"ה במשנה — נסתפק אם התורה כשירה, כיון שלא קדש הלחם ונמצאת תורה בלי לחם, ראה שם; [והדברים מפורשים בתוספות לקמן פט ב ד"ה שאם, והובאו דבריהם בהערות שם, וצריך תלמוד].

31. ראה מה שגרשם בהערה על המשנה.

30. א. הטעם בזה — אם כי בשחיטה שלא לשמה, הקרבן כשר אפילו לכתחילה להעלותו על המזבח, רק שלא עלה לבעלים לשם חובה, וכמו ששינוי בזבחים ב א — משום שאמרה תורה "על חלות לחם חמץ יקריב קרבנו על זבח תורת שלמיו", וילפינן מינה בכרייתא לעיל [בעמוד זה], שהלחם קדוש בשחיטה, ושם שחטה שלא לשמה אין הלחם קדוש, על פי רש"י מכתב יד, ומשמע שגזירת הכתוב היא; וראה ב"חזון איש" [מנחות לב מ]: נראה, דלא משום דלא עלתה לשם חובה אתינן עלה, [ופקע שם תורה מינה], דתינח באמר "הרי עלי", אבל אם אמר "הרי זו" מאי איכא למימר; ועוד, דאף באמר "הרי עלי" ולא עלתה לנדרו, אכתי יש לה דין תורה, אלא דין מיוחד הוא, שאין התורה מקדשת את הלחם אלא בשחטה לשמה.

אבל בפירוש המיוחס לרש"י כתב: אבל

מה בעל מום לא קדש, אף חוץ למקומו לא קדש.

אמר [השיב] לו רבי אליעזר:

אני דימיתיהו — למחשבת חוץ למקומו — לחוץ לזמנו, ואילו אתה דימיתו לבעל מום, הבה ונראה למי דומה —

אם נמצא שדומה הוא לחוץ לזמנו, כי אז נדוננו מחוץ לזמנו, ונאמר שהלחם קדוש.

ואם נמצא שדומה הוא לבעל מום, נדוננו מבעל מום, ונאמר שאין הלחם קדוש.

התחיל רבי אליעזר לדרון למי הוא דומה:

דנין פסול מחשבה [חשב לאוכלה חוץ למקומה] מפסול מחשבה [חשב לאוכלה חוץ לזמנה], ואין דנין פסול מחשבה כשחשב לאוכלה חוץ למקומה מפסול הגוף כבעל מום.

התחיל רבי יהושע לדרון למי הוא דומה:

דנין פסול שאין בו כרת על אכילתו, כפסול מחשבת חוץ למקומה, מפסול שאין בו כרת על אכילתו כבעל מום.

ואל יוכיח חוץ לזמנו, שפסול שיש בו כרת על אכילתו הוא.⁽²⁾

על ששחטה במחשבת חוץ לזמנו, שקדש הלחם,⁽¹⁾ וכדברי רבי מאיר.

ועל נמצאת בעל מום שלא קדש הלחם, ואפילו לרבי אליעזר, ושלא כדברי רבי מאיר, הסובר בדעת רבי אליעזר שקידש.

ועל מה נחלקו, על ששחטה במחשבת חוץ למקומו, אם קדש הלחם:

שרבי אליעזר אומר: קדש, ורבי יהושע אומר: לא קדש, ושלא כדברי רבי מאיר, הסובר כי בזה לא נחלקו, והלחם קדוש לכולי עלמא.

ומוסיף רבי יהודה ומביא את המשא המתן שבין רבי אליעזר לרבי יהושע בתורה ששחטה במחשבת אכילה חוץ למקומה, אם קדש הלחם:

אמר רבי אליעזר: הואיל וחוץ לזמנו פסול הקרבן, ואף חוץ למקומו פסול הקרבן, יש לנו לומר: מה חוץ לזמנו אף שפסול הקרבן מכל מקום קדש הלחם הבא עמו, אף חוץ למקומו, יש לנו לומר: אף שפסול הקרבן מכל מקום קדש הלחם שבא עמו.

אמר, השיב לו רבי יהושע, לא כן, אלא כך יש לנו לדרון:

הואיל וחוץ למקומו פסול, ובעל מום פסול,

מקבלו"; [וראה היטב סוגיית הגמרא בפרק המזבח מקדש — דף פד — ודברי רש"י צריכים ביאור].

2. כתב ב"שפת אמת": היינו משום שמרצה לפיגולו; וראה רש"י מכתב יד שהובא בהערה לעיל.

1. כתב רש"י מכתב יד: חוץ לזמנו פשיטא לן [דקידש] הואיל ומרצה לפיגולו, [הכי] מפרש בזבחים פרק המזבח מקדש "כל שפסולו בקודש] אם עלו לא ירדו"; ועל בעל מום שלא קידש, דאין פסולו בקודש, דקודם שננס לעזרה נפסל, ואמרינן בזבחים "כל שאין פסולו בקודש, אין הקודש

ועוד הוסיף רבי יהושע טעם לקדש את הלחם כששחט במחשבת חוץ למקומה:

נדרננו מתודה שנשחטה שלא לשמו שלא קדש הלחם, שהרי דומה הוא לה הן לפי סברתך והן לפי סברתי, **שפסול מחשבה** הוא ואין בו כרת, ודומה לתודה שנשחטה במחשבת חוץ למקומה.

ושתק לו רבי אליעזר.

כאן שבה הגמרא לדברי רבי מאיר, הסובר בדעת רבי אליעזר, שאם נמצאת בעל מום הרי הלחם קדוש, ומקשה:

ולרבי מאיר תיקשי: מאי שנא שחטה ונמצאת טריפה דהוי פסולו קודם שחיטה, ומאי שנא שחטה ונמצאת בעלת מום ולא הוי פסולו קודם שחיטה!?

כלומר, מאי שנא שחטה ונמצאת טריפה שאתה אומר: הואיל ופסולו קודם שחיטה לא קדש הלחם, ומאי שנא נמצאת בעל מום, שאף על גב דפסולו קודם שחיטה, מכל

מקום אומר רבי מאיר שהלחם קדוש!?

ומשנינן: לא אמר רבי אליעזר שהלחם קדוש כשנמצאת בעל מום, אלא כשנמצאת בעלת מום **בדוקין שבעין** [כתם בעין המצמצם את הראיה] שהמום אינו ניכר, **ואליבא דרבי עקיבא, דאמר: בעלי מומין בדוקין שבעין: אם עלו על המזבח לא ירדו**, וכיון שבדיעבד לא ירדו, קדוש הלחם אף שנפסלה התודה.⁽³⁾

ומפרשת הגמרא: **ואידך**, ורבי יהודה הסובר אליבא דרבי אליעזר שאם נמצאת בעלת מום לא קדש הלחם, טעמו הוא:

כי אמר רבי עקיבא שאם עלו לא ירדו — דוקא **בפסולא דגופיה**, כלומר, לענין גוף הקרבן שאם עלה על המזבח לא ירד, אבל לקדושי לחם בשחיטת בעלת מום לא אמר.⁽⁴⁾

איתמר:

חטאת⁽⁵⁾ **ששחטה חוץ לזמנה, אם עלתה לא תרד.**

3. **בזבחים פה ב** אמר רבי יוחנן: לא הכשיר רבי עקיבא [בבעלי מומין שאם עלו לא ירדו] אלא בדוקין שבעין, הואיל וכשרין בעופות; ופירש רש"י שם: דכתיב "תמים זכר בכשבים", תמות וזכרות בבהמה, ואין תמות וזכרות בעופות; ומיהו מחוסר אבר, לא, משום "הקריבהו נא לפחתך", וכל מום מגונה.

וברש"י מכתב יד כתב כאן: ובכי האי מום אמר רבי עקיבא אם עלו לא ירדו הואיל ואין מומו ניכר, ועוד דכשרים בעופות שאין בהן חסרון אבר; וראה לשון הפירוש המיוחס לרש"י ומה שכתב עליו הרש"ש; [ולכאורה נראה על פי

דברי רש"י כאן להגיה בדבריו בזבחים "וכל מום מגולה", ולא "מום מגונה"].

4. הגירסא שלפנינו היא: "ורבי יהושע, כי אמר רבי עקיבא", והיינו, שהגמרא מפרשת את טעמו של רבי יהושע לפי שיטת רבי מאיר; אבל ה"שיטה מקובצת" הגיה כפי שנכתב בפנים, וכן היא גירסת רש"י מכתב יד; וב"קרבן אורה" צידד לקיים את הגירסא שלפנינו, ראה שם.

5. **ברש"י מכתב יד כתב:** "חטאת, וכל שכן שאר זבחים".

התוספות נתקשו בזה מאד, האיך אמר

ואם שחטה חוץ למקומה:

רבה אמר: תרד.

רבא אמר: לא תרד.

רבה כרבי יהושע בכרייתא המובאת לעיל שהוא מדמה חוץ למקומו לבעל מום, והרי בחטאת בעלת מום הדין הוא שאם עלתה תרד —

ורבא כרבי אליעזר בכרייתא שם שהוא מדמה חוץ למקומו לחוץ לזמנו, והרי חטאת חוץ לזמנה הדין הוא שאם עלתה לא תרד —

והדר ביה **רבא לגביה דרבה**, מדהדר ביה **רבי אליעזר לגביה דרבי יהושע**, [חזר בו רבא והודה לרבה, שהרי אף רבי אליעזר חזר בו והודה לרבי יהושע, שהרי שתק].

ואיכא דאמרי:

אף על גב דהדר ביה רבי אליעזר לגביה דרבי יהושע, **רבא לגביה דרבה לא הדר**, [אף שרבי אליעזר חזר בו, רבא לא חזר בו]

כי **התם הוא דקאמר** ליה רבי יהושע לרבי אליעזר **"נדוננו** — לשחטה חוץ למקומה —

משלא לשמו, ומשום טענה זו הוא שחזר בו רבי אליעזר —

אבל הכא — לענין חטאת ששחטה חוץ למקומה, ועלתה, אם תרד — **אי דיינת ליה משלא לשמו** [אם תבוא ללמוד חטאת חוץ לזמנה מחטאת שלא לשמה] — הרי ודאי **שאם עלתה לא תרד**, כי הרי בשאר זבחים הזבח כשר אף לכתחילה, רק שלא עלה לבעלים לשם חובה, ואם כן אף בחטאת שהיא פסולה שלא לשמה, מכל מקום אם עלתה לא תרד, ואפילו רבה מודה בזה, ואם נבוא להשוות חוץ למקומה לשלא לשמה, יהא הדין שאם עלתה לא תרד.

שנינו במשנה: **שחטה** [לתורה] **שלא לשמה**, וכן איל המילואים וכן שני כבשי עצרת ששחטן שלא לשמן, לא קדש הלחם: **אמר** תמה **רב פפא**:

שבק [הניח ולא הזכיר] **תנא דידן את איל נזיר** — שהוא בא עם לחם ודינו ככל אלו שנזכרו במשנה — **דשכיח** שהרי נוהג הוא לדורות, ונקיט **איל המילואים** דלא שכיח, שהרי אינו נוהג לדורות. (6)

ומפרשינן טעמא **דתנא דידן: עיקר מילתא נקט התנא**, כלומר, נקט התנא את איל המילואים משום שהוא קדם לכל הקרבנות

וראה עוד ב"קין אורה".

6. נתבאר על פי הפירוש המיוחס לרש"י; והנה הרמב"ן בשורש שלישי לספר המצוות צידד לומר בדעת הבה"ג שמילואים היא מצוה לדורות, ולפי זה ניחא יותר הלשון "שכיח" שנקטה הגמרא.

רבה שבשחטה חוץ למקומה, שאם עלתה תרד, ומפורש לא כן במשנה בזבחים מז א, ועוד הוסיפו לחזק דבריהם, שאי אפשר לומר כן, ראה שם; והביאו בשם רבינו תם, שגרס כאן "תודה ששחטה חוץ לזמנה", וראה בדבריהם החילוק בין תודה לשאר קרבנות; ועוד צידדו לחלק בין קדשים קלים לקדשי קדשים, ראה דבריהם;

המקדשים את הלחם הבא עמהם.

מתניתין:

הנסכים – הבאים עם הזבח – **שקדשו בכלי**, שנתנן בכלי שרת ונתקדשו על ידו קדושת הגוף, ו**נמצא הזבח פסול**:

אמישבו ביום – קודם שייפסל בלינה – **זבח אחר** להקריב עמו את הנסכים, **יקרבו הנסכים עמו**.

ואם לנו [עבר עליהם הלילה], **יפסלו בלינה**, שהרי קדשו קדושת הגוף ליפסל בלינה.

גמרא:

אמר זעירי:

אין הנסכים מתקדשין קדושת הגוף ליפסל ביוצא בטמא ובלינה (7) **אלא בשחיטת הזבח** שהם באים עמו, ואפילו לא קדשו בכלי. אבל קדשו בכלי ולא נשחט עליהם הזבח, לא הוקדשו ליפסל בכל אלו. (8)

ומפרשינן: **מאי טעמא?**

כי **אמר קרא** [ויקרא כג]: **”זבח** [לשון שחיטה הוא] **ונסכים**”, (9) **ללמדנו: הנסכים תלויים בזביחה לענין קידושם**.

ומקשינן על זעירי מהא דתנן במשנתנו: **הנסכים שקדשו בכלי, ונמצא זבח פסול, אם יש זבח אחר יקרבו עמו, ואם לנו יפסלו בלינה; והרי:**

מאי לאו, דאיפסיל בשחיטה, ואם כן השחיטה לא קידשה, (10) ומכל מקום נפסלים

יום טוב” בדעתו, אם מפרש כהתוספות או כרש”י.

8. **כתב ברש”י מכתב יד:** ו”קדשו בכלי” דמתניתין לאו דוקא, כלומר, אם קדשו בכלי ולא נשחט עליהם הזבח אינם קדושים ליפסל בכל אלו, ואם נשחט עליהם הזבח אפילו שלא קדשו בכלי נתקדשו, ומה ששנינו במשנתנו ”ואם לנו יפסלו בלינה” אינו משום קדושת הכלי אלא משום שחיטת הזבח, וכדמפרש ואזיל שנמצא הפסול לאחר שחיטה, ואף ששנינו ”שקדשו בכלי” לאו דוקא הוא, כי אין הדין תלוי בזה.

9. ראה ב”טהרת הקודש” ביאור הדרשה.

10. ראה בכתבים המיוחסים לגרי”ז שנתקשה: באיזה פסול נפסל הזבח שבגיננו אין הנסכים

7. **כן פירש רש”י מכתב יד,** וכן נראית פשוט הסוגיא כאן; **אבל התוספות** דחו פירוש זה, והוכיחו לעיל טו ב בד”ה אפשר, שקדושת הכלי מקדשתם ליפסל בלינה; והם מפרשים את דברי זעירי לענין שינוי לזבח אחר, וראה מה שביארו שם להשוות את סוגייתנו עם המבואר שם, שלדעת חכמים יכול הוא לשנותם לזבח אחר, ומה שכתבו עוד שם בביאור כל הסוגיא כאן – שכפשוטה היא כדעת רש”י – על פי דרכם; וראה עוד ב”שיטה מקובצת” אות ו; וראה עוד בפירוש המיוחס לרש”י שכתב שני פירושים בביאור סוגייתנו: האחד, על פי דרך התוספות [אם כי בביאור הסוגיא לפי דרך זה, שונים דבריו מדברי התוספות, כמבואר ב”זבח תודה”], ופירוש שני על דרך פירושו של רש”י; ובדעת הרמב”ם בזה, ראה דבריו בפרק יב מפסולי המקדשין, ונחלקו ה”כסף משנה” וה”תוספות

להתקדש קדושת הגוף, ואף שאין הדבר התלוי בו נותר לגמרי אלא בצירוף הזריקה.

ומבאר הגמרא, שאין הדבר כן, אלא: **אפילו תימא שמשנתנו רבי אלעזר ברבי שמעון** היא, הסובר שאין הדבר התלוי בזבח מתקדש אלא כשנעשו בו שני הדברים המתירים —

כי עד כאן לא אמר רבי אלעזר ברבי שמעון שאין הדבר התלוי בזבח מתקדש אלא דוקא בכגון שהיה פסול בזריקה, וכגון שנזרק שלא לשמו אבל **הכא במאי עסקינן** במשנתנו: **כגון שקיבל דמן** [דמו של הזבח] **בכוס** וכבר היה ראוי לזריקה, ואחר כך **נשפך** [ולא נפסל בזריקה] —

ורבי אלעזר ברבי שמעון סבר לה כוותיה דאבוה [סובר כדעת אביו] **דאמר: כל העומד לזרוק כזרוק דמי**.⁽¹⁾

אמר מר במשנתנו: הנסכים שקדשו בכלי ונמצא זבח פסול, **אם יש זבח אחר יקרבו עמו**; ואם לנו ייפסלו בלינה:

ומקשינן: **והא אמר רב חסדא: שמן שהפרישו לשום מנחה זה ונפסלה המנחה, הרי השמן פסול לשם מנחה אחרת**. וכך יש לנו לומר גם גבי נסכים, שאם הופרשו לקרבן זה ונפסלו, הרי הם פסולים לקרבן אחר!?

אמר תירץ רבי ינאי: הכא במאי עסקינן

הם בלינה על ידי קידוש הכלי, ודלא כזעירי שאין הקידוש תלוי אלא בשחיטת הזבח! ?

ומשינינן: **לא** כאשר פירשת את משנתנו שהיא עוסקת בזבח שנפסל בשחיטה, אלא משנתנו עוסקת בכגון **דאיפסיל בזריקה**, וכבר נתקדשו הנסכים על ידי השחיטה הכשירה ולכן נפסלים הם בלינה.

תניא לעיל עב ב: כבשי עצרת אין מקדשין את הלחם אלא בשחיטה, כיצד: שחטן לשמן וזרק דמן לשמן קדש הלחם; שחטן שלא לשמן וזרק דמן שלא לשמן לא קדש הלחם; שחטן לשמן, וזרק דמן שלא לשמן, הלחם קדוש ואינו קדוש. [כלומר, הרי הלחם קדוש ואינו נותר לכהנים באכילה, כדמפרש רבא לעיל מז א] דברי רבי.

רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: לעולם אינו קדוש, עד שישחוט לשמן ויזרוק דמן לשמן.

ודנה הגמרא: **כמאן** היא משנתנו, שאתה מפרשה: כיון שהיתה שחיטת הזבח כשירה, נתקדשו הנסכים התלויים בו? לכאורה היא **כרבי, דאמר: שני דברים** [שחיטה וזריקה] **המתירין** את הזבח ואת התלוי בו — כגון שחיטת וזריקת כבשי עצרת שהם מתירים את הזבח להקטיר את אימוריו ולהתירו באכילה ואת שתי הלחם באכילה, או שחיטת וזריקת קרבן שהם מתירים את הזבח, ואת הנסכים התלויים בו — הרי אלו **מעלין זה בלא זה**. כלומר, די בשחיטה לבד כדי להעלות את התלוי בו מעלה אחת

ונסכים, ראה שם.

1. כתב רש"י בפסחים יג ב ד"ה כזרוק דמי: כזרוק דמי לחול עליו כל שם פסול קדשי

מתקדשים, לפי המבואר במשנה לעיל עב ב, שאותם פסולים שאם עלו לא ירדו שחיטת התורה מקדשת את הלחם, והוא הדין לזבח